

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 զգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգացիքն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԿԻ Ամասկան բաժնորգացիքն է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Նամակ կամ դրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԱՏԱՐԻ

Թիւ 29

1915 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29 ԴՆ.
(Ն.Տ. 1915 Պեկոմբեր 16)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հիմնադրուել է կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 ամիսով կարժէ. 1 զխազիրը 2 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie 17

ԲԱՅՈՒԱԾ Ե
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐՄԵՆԻԱ"
ԼԱՏԱՐԵՐԶԱՆԻՆ
(1915 ՕԴՈՍՏՈՍ — 1916 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 զգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգացիքն է 20 ֆրանկ (4 տոյար ամերիկեան կամ 7 րուբլ և 50 կպկ. ուսական) ամէն տեղի համար, ի բաց առեալ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, որ կը զրկուի կէս բաժնորգացիքով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանկ բաժնորգացիքով: Կարելի է բաժնորգացիքով նաեւ քանի' ամիս համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանկ (40 սէնդ = 75 կպկ.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանկ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Պայտելի է արդէն թէ անսփռ որ ակրմէնտի Օմանդակն արձանագրութեամբ են մեր հրատարակած Օմանդակութեան կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կունենան Արմէնիա ստանալու, քանի' անձի համար որ ուզեն իրենց ստացած յրազրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգացիքով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանկով կամ ամսական 1 ֆրանկ Կարելի է նաեւ Օմանդակի շնանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի զրկել թերթի, 12 1/2 ֆր. (2 1/2 տոյար) բաժնորգացիքով:

Մ. ՓՈՐՔՈՒԿԱԼԻԱՆԸ ԶՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	
	Փր. անգլ.
Ս. Հայ զինացիներին մը Բ. սպարաք.	40
Բ. — Է. (Ապառաժ)	
Ը. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց զրազիներ (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. « Արմէնիայի յաշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրկ.ժ	20
ԺԱ. Թաճառ Բայաբիլս	20
ԺԲ. Ներքին Մ. Փորթուգալեան ի գրած ոտանաւորներն	15
Ժ. Մարտիկար Բայրեկեան (Պուրկարիայի Յեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մ. Գաղթիք	20
Մարտիկան զորս զրկուած փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողին:	

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ալ ամօժ է, պարոններ. — Նամակ Ալի Խալէ (Լուստոն). — Ալիստաւորներ. — Հայերի կոտորածներ. — Ուստեթիւրը պատերազմը եւ Հայերը. — Պէրլինի պարսկական դեսպան հայազգի խան Մասէֆեանը պաշտօնանկ. — Տեղական. — Աղդ. Նամակներ Յունաստանէն (Սարմիկ). — Յոյների կոտորած Թիւրքիայի մէջ. — Ընդհարումներ Յոյների եւ Պուրկարիայի միջեւ. — Սերպ որբեր Մարսէյի բերուած. — Ville-de-la-Ciotat շոգէնաւը ընկղմած. — Թիւրքական լուրեր. — Տարտանէլ. — Պատերազմական լուրեր. — Ծանուցումներ:

ՄԻ ՍՈՐԹ Ե ՊԱՐՈՅՏԻՐ

(Շաբ. 21րդ Թուէն եւ վերջ)

Այդ միջոցին Մարտիկ զանաւոր և իրենց ազգի համար ալ մտածող Հայ երիտասարդներէն մեծ մաս մը միանալով ընկերութիւն մը կազմեցին Մարսէյի Հայ Երիտասարդաց Միութիւն անունով և հանրագումար ձեռնարկներ իրենց նպատակ ունենալով: Միութիւնը, ի միջի այլոց, ձեռնարկեց նաեւ կովկասի Հայ կամաւորներին նպատակաւ գործին և Արմէնիայի ԼԱ 6րդ թմին մէջ ալ հրատարակուեցաւ 1915 սեպտ. 3 ամսամիջի իր սրտառու կոչը որ արձագանգ գտնելով զանաւան կազմերէ գործը սկսաւ շարունակուիլ և յաւասով ենք որ Միութիւնը անվհաս պիտի շարունակէ մինչև ներկայ պատերազմին վերջը:

Բայց Շահլամեան կիւլէսէրեան խառնակիչ և պատակաւոր սղին Նուրէն սկսաւ եւս դալ և տեսնելով որ կանոնաւորապէս կազմակերպուած մարմին մը սկսած է ընել այն ինչ որ իրենք անհատապէս ընել կուզէին, կը սկսին Հ. Է. Միութեան գործին դէմ ալ հակառակիլ, անոնց մէջ ալ պառակտումներ ձգելու աշխատիլ և շարախօսել հրատարակութեան մէջ: Շահլամեան իր հակառակադրութեան դերին և ինքնազուլի գործելու փափաքին՝ դէմ առ երեւոյթիս կանոնաւոր կերպարանք մը տալու համար իրար կանցնի, մի քանի չափազանց միամիտ և գործին բոլորովին անտեղեակ մարդեր կը

հաւաքէ իրեն շուրջ և իրենք ալ կիւլէն հանդանակիչ մարմին մը կը կազմեն, կովկասի Հայ կամաւորներէն նպատակ ունենալով կամիակի անուն իրենց վրայ առնելով, առանց սեէ բռն իսկ փոխելու:

Շահլամեան և կիւլէսէրեան, ոչ խաբարին միամտութեամբ իրենց հեռու մէկն ալ միայն առած, իրենց նոր կամիակի կազմութիւնը ծանոցանող գրութիւն մը բերին ինձ որ հրատարակեմ Արմէնիայի մէջ: Մերմեցի իրենց խնդիրքը, յայտարարելով թէ մենք չենք կրնար Արմէնիան գործիք գործնել այն կանոնակէ, և շարունակաւ իրենք անհրաժեշտ որ ինչպէս և կովկասի Հայ կամաւորներուն նպատակ կամիակէ ի լուծման պատճառ գործաւ, այժմ ալ կրնար կը ջանայ Հ. Է. Միութեան դէմ հակառակութիւններ ստեղծել, մեր փորձութիւն հայ գաղութին մէջ անտեղի պառակտումներ և լծում միութիւններ յառաջ բերելով, թէ ամօթ է այսպիսի փորձունք մը, մանաւանդ մեր ազգային ներկայ տաղանդաւոր փիճակին մէջ և այլն: Պարոնները սպառնացին ինձ դէմ գրել հակառակորդ թերթերին մէջ, բայց կրնի թէ չեն կրցիր ձեռք առնել հայ թերթ մը, նոյն իսկ ինձ հակառակորդ հանդիսացածներին մէջ, որ յանձն առնէր հրատարակել իրենց յայտնի ստեղծեր և զըրպարութիւնները (պէտք է յատկապէս արձանագրել այս կէտը ի պատիւ հայ մամուլին և թէ Շահլամեան և կիւլէսէրեան իրենց սպառնացած զիտումն բրած ու չեն յաջողած) և հիմա երբ առանձին թըռուցիկով մը հրատարակի վրայ ժայթքեր են իրենց մագձը ինձ դէմ:

Այդ թռուցիկի ամէն մէկ տողը ստույգ ինչ է արդէն և չենք կարող ալ երկարաբանել, մէկիկ մէկիկ հերքելու համար իրենց գրածները: Այն տատիճան վրան բայց բաներ են իրենց ստեղծ որ եփած հաւին անգամ ծիծաղը կը շարժեն իրենց վրայ, փորթուգալեան կը հակառակի եղեր կամաւորներին ի նպատակ սեէ ձեռնարկի վերականգնել Արդեօք իրենց թռուցիկը զրկել են բնաւ:

Արմէնիա չկարողացողներին միայն որ կը յանգչին այսպիսի բան մը գրելու:

Սյդ կամիակէ կոչուած մարմինը ոչ չափ թող գաղափար մ'ունի եղեր հայ մամուլի և մանաւորապէս Արմէնիայի գործունէութեան վրայ որ իր կարծիքով, Արմէնիա լրագրին բաժնորգացիքով ինչ ունենալը և ժողովրդին մէջ տարածուելու համար իր փափաքն ու ջանքը կը նսեմացունեն եղեր Արմէնիայի գործունէութիւնը և փորթուգալեանի անհաւանական գործ կը դարձունեն եղեր ճիշդ այնպէս ինչպէս Շահլամեան իր կանոնի վերջում կ'ըսէ: Եւս ես կ'ըսէմ, Արմէնիա և իր թերթ իր կազմած կ'միտէր գործն է եղեր միայն ազգային գործունէութիւն: Ալ ամէնք, պարոններ, այդ հինգած մասալները կրկնելէ, որոնց արմէքը շատոնց ի վեր ճանչցաւ է ամէնքէն ալ Հիմա ամէնքն ալ հասկցած են անոնց փորթից որ արմէք կատարած կը յարձակին Արմէնիայի վրայ և կաշխատին որ ազգային անկողմակալ թերթ մը շարաւածաի հայ ժողովրդին մէջ որպէս զի իրենց մեղադրելի գործեր յայտարարող ձայն մը պակաս լինի:

Արմէնիայի և իր խմբագրի հանրագումար գործունէութիւնը յարեւանին տուած զնախառնած է արդէն հայ ազգէն և այսպիսի սպառնող գրուած թռուցիկներով չէ որ պիտի ճանչցուի այն: Ամենայն հայացով և հակաթողիկոսէն և կ'արդի Մ. Պատրիարքէն սկսած, Հայ ազգի երեք հաստած, ներքի վարչական մարմինները, գաւառական գաւառագրերի ու կուսակցութիւններին ներկայացուցիչներ և ժողովուրդն ինք անխորաբար իր ներկայութեամբ յարեւանի հանգչին զնախառն Արմէնիայի և իր խմբագրի գործունէութիւնը իբրեւ հանրագումար գործունէութիւն մը, Դուք իսկ, պ. պ. Շահլամեան և կիւլէսէրեան, այն ատեն կը ձայնակցէիք այդ ընդհանուր զնախառն ման. արեւմտ հանրային կարծիքի ազդեցութեան տակ էր որ կը կեղծաւորէիք, կը շարժարթէիք այն ատեն, չեմ զիտել թէ հիմա է որ

(1) Յանահան երեսփոխանական ժողովը երկրորդ անգամ է որ կը լուծուի Կոր ընդլուծիւնները պիտի սկսին զեկ 6ին (Հ. Ց.)

պէս վերոյիշեալ տէրութեանց հաւատակներն ալ հրաման ստացած են մեկնելու: Դաշնակիցները սկսած են ամենայն արագութեամբ Սալոնիկը ամրացնել: Արդէն այնպէս զրոյց կը շրջի որ Գերմանացիները շուտով Սալոնիկի վրայ պիտի արշաւեն: Այնպէս կը կարծուի որ Սալոնիկը պիտի ուժեղանայ:

Այս բոլորի պատասխանատուութիւնը ի հարկէ Թունաստանի վրայ կ'իյնայ որ խաբեց Դաշնակիցները: Թունաստան մերժեց օգնել իւր ազատարարներուն:

Վերջին պահուն կը լուռի որ Դաշնակիցները հրամայած են որ յոյն բանակները հեռանան Մակեդոնիայէն: Դաշնակիցներ սկսած են քաղաքին բոլորութեամբ խրամատներ փորել և թնդանօթներ զետեղել: Մեծ ոգևորութիւն կայ ֆրանսա-կան բանակներուն մէջ: Տխուր լուրերու կըստաւորութիւն:

ՎԱՆՈՒՆԻ

ՅՈՅՆԵՐԻ ԿՈՏՈՐԱԾ ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՄԷՋ

Այսօրվոցի մօտ գտնուող Մոսթոնիսիայէն բազմաթիւ Յոյներ, որոնցմէ շատը վիրաւորուած են, առաջատանաւորով փախեր եկեր են յունական Միդիէն (Միտիլի) կղզին: Տեղական թիւրք իշխանութիւնները հրաման հանած էին զանոնք կոտորելու, հետեւեալ միջազգային պատճառով:

Միջազգային պատճառով Յոյներ Մոսթոնիսիայ արշաւած էին վրէժ անելու համար թիւրքերէն որոնք Յոյներ սպաննած էին: Մէկ ժամ յետոյ, անդիական հակա-դորբիւնաւ մը նշմարելով որ զօրքերի խրամացումը մը կայ այնտեղ, մօտեցաւ ծովեզերքին, Յոյները նախն մէջ առաւ և ուժեղացնելով թիւրքերի ամուր զիրքերը: Տեղական թիւրք իշխանութիւնները ուղեւորով տղէն օգտուել, հրամայեցին Մոսթոնիսիայի յոյն ժողովրդին տեղափոխուել երկրին ներսերը որպէս զի ճանապարհին զանոնք սպաննելով բնակիչներն: Երբ յոյն ժողովուրդը բացարձակապէս մերժեց իր օճակները թողուլ հեռանալ, թիւրքերը սկսան զանոնք կոտորել: Կիներն ու տղայներն որոնք եկեղեցիին մէջ ապաստանած էին, սպաննուեցան: Յոյների Առաջնորդը յաջողեցաւ ազատուիլ միւս փախապատկաններին հետ որոնք առաջատանաւոր մասն էին, տանց մեկնած առեւնը թիւրքերը ծովեզերքէն կրակ բերին առեւնց վրայ և շատերին վիրաւորեցին:

Թիւրքերը արդէն 2.000 Մոսթոնիսիայի Յոյներ տեղահան քրած և ներքին դաւաճները զրկելու համար ճանաչող հանած էին: Այդ տեղահանութեան բարբարոսական դժբախտ մասնակցած են գերման հիւպատոսն ու գերմանացի ուրիշ պաշտօնաւորներ:

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ

ՅՈՅՆԵՐԻ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԻ ՄԻՋԵԼԻ

Եպիսկոպի նահանգին մէջ Գորիցյաի մօտ միջազգայ մը պատահած է պարկար յառաջընթաց զօրքերի և յոյն սահմանապահ զօրքերի միջև:

Պաշտօն զօրքերի ջոկատ մը յանկարծ յառաջացեր է, պատրուակելով թէ սերտ զօրքեր կան որոնց պէտք է հետապնդեն: Սահմանա-

պահ յոյն ջոկատը ընդդիմացաւ և տօր և ընդհարումէ մը յետոյ որ երեք ժամ տեւեց, Պաշտօնները նահանջեցին ծանր կորուստներ կրելով:

Յոյն կառավարութիւնը ազդարարութիւններ քրած գերման և պաշտօն կար կառավարութիւններին որոնք հաւատուեցին թէ միջազգային համար պատասխանատու եղող պաշտօն ըստ պայն պիտի պատժուի:

ՍԵՐՊ ՈՐԲԵՐ ՄԱՐՍԷՐԻ ԲԵՐՈՒՄՍ

Երկուշաբթի օր «Շաուիտ» շոգենաւը Սալոնիկէն Մարսէյլ բերաւ 56 սերտ փախապատկաններ և 40 որբեր որոնց ամէնէն պզտիկը 7 և ամէնէն մեծը 16 տարեկան է: Ասոնց հարեր և մայրեր զոհ դնացած են պատերազմին: Առաջին առաքումն է այս, սերտիացի ուրիշ որբեր պիտի բերին հեազհետէ որոնք որբերին օգնող ֆրանսական ընկերութիւն մը պիտի տեղաւորէ զանազան հաստատութիւններին մէջ և խնամէ, հեազհետէ սերտ փախապատկաններ ալ կուզան Ֆրանսա ապաստանելու:

VILLE-DE-LA-CIOTAT ՇՈՒԵՆԱՒԸ ԸՆԿՂԱՄՍ

«Մէտաժրի Մարիդիմ» ընկերութեան «Վիլ-աբ-լա-Սիոտ» շոգենաւը որ ճարտէն, Չիլէն, Լիւքսամբուրգ, Ճիպուիէն և Բոր-Սիտէն կուգար, 24ի առաւօտ Գանտիտի (Կրէտէ) շրջին մէջ կը պատահի գերմանական ընդծովային մը որ առանց ուկ ազդարարութեան դորփիւսար կընէ զայն և մէկ ժամ յետոյ շոգենաւը կընկղմի: Այդ մէկ վոք կար շոգենաւին մէջ, ոչ իսկ թնդանօթ մը կամ ուկ ազդարարութեամբ: 137 ճանրորդներ կային որոնց մէկ մասը միայն աղատուած են, մակրոյները ծովն իջեցնելով: ազատուած է նաև նաւաստիներին մէկ մասը: Իսկ փոստը որ Լիւքսամբուրգէն և այլ տեղերէն կը բերուէր, ծովածոյն եղած է քեանաւորուած սպաննելներին հետ մէկտեղ:

ԹԻՒՐԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսէն գեկտ. 21ին տրուած պաշտօնական հեռագիր մը կիմարէ որ խառքէօյի վառօդարանը այրուեր, 5 զօրք և 10 քաղաքացիներ մեռեր և շատ մը քաղաքացիներ (civil) վիրաւորուեր են:

Իսկ փարիզէն գեկտ. 26ին տեղիւն Radical օրաթերթին տրուած հրապարակ մը կը հաղորդէ հետեւեալը:

«Հիւզ օր կայ որ դաշնակից օդաւոր մը ուժեղ զանաւոր Սիրիէն տեղի ազդարարութեամբ դործարանը, հրդեհը բռնկեցաւ արագութեամբ: Ստակալի պայթումներ եղան և հաւքէօյ (խառքիւ) գիւղի կէտը քանդուեցաւ: Հաղարի չափ զոհեր կը հաշուուին:

Թիւրք լրագրիւնները կը շարունակեն գրել թէ կացութիւնը իրենց համար շատ լաւ է և թէ պատերազմը պիտի վերջանայ անմիջապէս երբ Պաշտօնները ու Գերմանները ծովը

պիտի նետեն դաշնակիցները: Այսուամենայնիւ, թիւրք ժողովրդին վիճակը շատ խեղճ է: Բոլոր իշխանութիւնները անցած են Գերմանների ձեռքը որոնց զօրքերը կը զրուեն կոտորելու բոլոր ուսուցիչները:

— Ռաբի մէջ Սիւրիկացի մը, Լէսլէյ անուն, և շատ մը ուրիշ օտարազգիներ սպաննուեր են թիւրքերէն, չայերը պաշտպանել ուղեւորներ համար:

— Ֆրանսական յաճախ մը ուր թակած եր և բոլորովին քարոքած ըրեր է ազդարարութեամբ շինող գերմանական գործարան մը Գայֆաի մէջ, Սիրիաի ծովեզերքը:

ՏԱՐՏԱՆԷԼ

Թիւրքերը նորեկ Գերմանացի սպաննելէ քաջաբերուած, մի քանի անգամ յարձակումներ քրին Դաշնակիցներին Կալիպոլի թերակղզին մէջ գրաւած մի քանի գիրքերին վրայ: Բայց ամէն անգամ ալ մեծ կորուստներ կրելով յետ մղուեցան: Այսուամենայնիւ, Դաշնակիցներն այժմ Տարտանէլի գործողութիւններին առաջուան չափ մեծ նշանակութիւն չեն տար, գէպքերի բերումով իրենց ուղադրութիւն աւելի ուրիշ կողմ դարձուցած լինելով: Սալոնիկի ամրացումը աւելի մեծ նշանակութիւն ունի այժմ քան Տարտանէլէն քանի ներս մտնելը: Դաշնակիցները բաւական կը համարին Տարտանէլի մէջ պահպանել իրենց գրաւած գիրքերի ազդարարական կարեւոր մի քանի կէտերը: Իսկ ուրիշ կէտերէն նոյն իսկ յետ քաշել զօրքերը և զրկել ուրիշ տեղը:

Այսպէս Անգլիացիները դատարկեցին Կալիպոլի թերակղզին հիւսիսային մասը, Անգլաք: Իրենց զօրքեր մեկնելու համար շոգենաւ մօտն Ալիւլիսի ծովածոցին մէջ որ Առաքարտ ալ կը կոչուի և Սէտուիլ-Պաշրի հրաւանդանէն 25 հազարամէտրի չափ և Պաշրի պարանոցէն 35 հազարամէտր հեռուն է, արեւմտեան ծովեզերքին վրայ: Շատ փափուկ գործողութիւն մ'էր այդ օր Անգլիացիները զիրար թեմար և անվտանգ կատարած են, այնպէս ճարտար կերպով որ թիւրքերը չէին խնայած: Այդ կարգադրութիւնը զօրավար Մօնրօ երկար տանէ ի վեր առաջարկած էր անգլիական կառավարութեան և Լորա Քիլնէր անձամբ Տարտանէլ այցելած միջոցին իր հաւանութիւն տաւած էր Մօնրօի ծրագրին:

ՊՈՏԵՐՈՋՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գերմանացիների յարձակումը իրկա Տիլիսիի ճակատին վրայ կատարեալ ճախարարութիւն մ'եղաւ իրենց համար: Ռուսերի ուժերն հակադրականութիւն առջն մարաշախտ հինաւնագրի ստիպուեցաւ յետ քաշել իր զօրքերը: Գերմանական 5 զօրարածիւններ նահանջեցին զէպի Դիւքէօ: որին ամէն օր աւելի կը մօտենան Ռուսերը:

Արդէն 2 ամէն աւելի է որ Գերմանացիները ոչ միայն չեն կարող յառաջանալ Ռուսիաի մէջ, ալ հետեւողներ կը նահանջեն:

Ֆրանսացիներն այս միջոցին զգալի յառաջգիւժումներ կընեն վօսի (Ալգաս) մէջ, Դեկտ. 21ին յարձա-

կումով ընդարձակեցին իրենց դիրքերը: Հարգմանով իւլէրքօրֆի զառի վայրներին վրայ և 1,300էն աւելի Գերմանացիներ գերի բռնեցին որոնց մէջ կան շատ մը սպայներ: Այդ տեղերը վերստանալու համար Գերմանացիների հակադրականութիւնն անօգուտ եղան:

— Ֆրանսական բանակին ընդհանուր հրամանատար զօրավար Գառգէնօ զնաց Սալոնիկ, անձամբ աչքէ անցուց ֆրանսական բանակի կացութիւնը և տեղին գիրքերը: Դաշնակութիւն յայտնեց զօրավար Մարայի քրած կարգադրութիւններն համար, Ալիւլիսի գնաց տեսակցեցաւ կոստանդիանոս թագաւորին հետ և գեկտ. 27ին Թունաստանէն մեկնեցաւ Ֆրանսա վերադառնալու համար: Ալիւլիսի փողոցներին մէջ յոյն ժողովուրդը օգևորուած ջերմ ընդունելով իրեն մ'ըրաւ ֆրանսական զօրարանակի ընդհանուր հրամանատարին:

ՆԱԿԱՅԻՆՈՒՄՆԵՐ

ՆԱԿԱՅԻՆ ԳԻՐԴԵՐ

Հ. Ս. Երեմեան. ՓԱՌԱՆՁԵՐ. Այս ընդհանուր անտարան: Պատկերներ և յուշեր հայրենի անցեալէն: Պատմական ողբերգութիւն մէկ արարուածով: 0,55 (0,55):

Հ. Սիմէոն Երեմեան. ԿԱՅԻՆՆԵՐ. (34 վիպակներ, Հ. Ս. Երեմեան) բանաստեղծական հրապուրիչ: Բնով գրուած, քր հայցնապիական տաք շնորհ ոգեւորուած եւ մեծ մասամբ իսկական կեանքէ առնուած: Գէպքերով նկարագրուած: 1,40 (1,70):

Է. տէ Ամիլիա. — ՍԻՐՏ. Գիրք տղապոց համար:

(Թէեւ հեղինակը «տղապոց համար» պատրաստուած կը ներկայացնէ իր այս գիրքը, բայց ամէն հասակի անձեր ալ որոնք գիտեն զգալ, սիրտ ունին եւ կարեւորութիւն կուտան սրտի մշակութեան գործին, մեծ հաճաքով պիտի կարդան այս գիրքը որ շատ մը լեզուներէ թարգմանուած լինելէ զատ՝ 2 անգամ ալ զանազան անձերէ հայերէնի թարգմանելով տպագրուած է (մէկը Թիֆլիս եւ միւսը Կ.պօլսի) եւ երրորդ անգամ լոյս կը տեսնէ այժմ Վենետիկի մէջ աւելի կատարելագործուած թարգմանութեամբ մը եւ բազմաթիւ պատկերներով զարդարուած: Խապերէն բնագիրը 699 անգամ տպագրուածն արժանացած է ցարդէ) 3-րդ. եւ 30 մղ. (3,60): Ընտիր թղթի վրայ 4,50 (5 ֆր.):

Հ. Ա. Գոնտաբեան. — ԲԱՌԻՐԻ ԳԱՂՂ. — ՀԱՅ. Վենետիկ Ս. Ղազար. 914: Գին 1 ֆր. 10 (1,20):

(Գրական փառաքիչ բառարան մ'է 710 երեսներէ բաղկացած, աժանագին և ֆրանսերէն գրէթէ բոլոր գործածական բառերը պարունակող: Վերջը գրուած է՝ նաեւ անկանոն բայերի խոնարհումը):

ՏՆՈՒԷ — ԲԱՒԻՐ

Պ. ՓԱՐՔՈՒՄԱՆՆԱՆ
ՈՒՆԱՆԷԼ

Հայերէն Տպարար. Մ. Փարքարեան
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Miu